

Jedna z najpiękniejszych polskich tradycji, czyli szopkarstwo krakowskie jako pierwszy polski wpis trafiło na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości. Decyzja przyjęta została 29 listopada 2018 r. podczas 13. sesji Międzyrządowego Komitetu ds. Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego w Port Louis na Mauritiusie.

Krakowskie szopkarstwo ściśle związane jest z Krakowem, wpisanym w 1978 roku na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Szopki tworzą osoby zamieszkałe w Krakowie i jego okolicach, które wiedzę, doświadczenie i pasję przekazują z pokolenia na pokolenie, a przynależność do regionalnej tradycji zapewnia im poczucie tożsamości.

Współczesne szopki charakteryzują się nagromadzeniem zminiaturyzowanych elementów zabytkowej architektury Krakowa. To precyzyjne projekty bogato udekorowane, ale także zelektryfikowane i zmechanizowane, co dodatkowo wzmacnia końcowy efekt i uatrakcyjnia ich konstrukcje. Za pomocą figurek prezentowane są sceny związane z życiem miasta, ale także Polski i świata, nawiązujące do wydarzeń historycznych, kulturalnych i społecznych.

Każdego roku w pierwszy czwartek grudnia pod patronatem Muzeum Historycznego Miasta Krakowa odbywa się konkurs na najpiękniejszą szopkę krakowską, który łączy grupę twórców szopek. Obecnie rdzeń tej grupy stanowi około 40 osób, choć w konkursie co roku bierze udział od 140 do 180 chętnych. To właśnie oni podtrzymują tradycję pielęgnowaną od pokoleń i dbają o jej rodzinny przekaz, a także upowszechniają wiedzę o szopkarstwie poprzez publikacje książek i artykułów oraz udzielanie wywiadów. Szopkarze dążą do zainteresowania swoją tradycją nowych pokoleń, prowadząc liczne prelekcje i warsztaty dla różnych grup wiekowych, jak również dla osób z dysfunkcjami.

Reprezentatywna Lista Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości jest wykazem praktyk i zjawisk z całego świata, które pomagają ukazać różnorodność dziedzictwa niematerialnego, a także podnieść świadomość na temat jego znaczenia. Wpisów na Listę dokonuje Międzyrządowy Komitet ds. ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego podczas corocznych obrad. Wnioski oceniane są pod kątem zgodności z kryteriami wpisu opracowanymi przez UNESCO na mocy standardów Konwencji.

Od 2009 roku Lista obejmuje 399 wpisów. Niematerialne dziedzictwo kulturowe oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej i ludzkiej kreatywności.

Podczas 13. sesji Międzyrządowego Komitetu ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości szopkarzy reprezentowali depozystariusze: Marek Markowski oraz Dariusz Czyż, a także Marzena Krawczyk z córką Emilią. Po podjęciu przez Komitet decyzji o wpisaniu szopkarstwa na Listę UNESCO reprezentacja szopkarzy krakowskich wręczyła Przewodniczącemu Komitetu, Ministrowi Sztuki i Kultury Republiki Mauritius, szopkę autorstwa Marzeny Krawczyk jako dar dla mieszkańców Mauritiusa.